

8. Sanayi, ulaşım ağının sık olduğu yerlerde gelişir.

Aşağıdaki sanayi kentlerinin hangisinin oluşmasında ulaşım koşullarının belirleyici etkisi **en azdır**?

- A) İzmir B) Bursa C) İzmit
D) Karabük E) Adana

9. I. İlaç sanayi
II. Gıda sanayi
III. Makine sanayi
IV. Tekstil sanayi
V. Elektronik sanayi

Yukarıda verilen sanayi kollarından hangileri Türkiye'de **daha çok** gelişmiştir?

- A) Yalnız III B) I ve III C) II ve IV
D) III ve V E) IV ve V

10. Aşağıdaki fabrikalardan hangisinin, hammadde- nin bulunduğu yöreye yakın alanlara kurulması gerekliliği **en azdır**?

- A) Şeker B) Konserve C) Dokuma
D) Süt ve mamülleri E) Zeytinyağı

11. Aşağıdaki illerden hangisinin gelişmesinde enerji kaynağının varlığı daha çok etkili olmuştur?

- A) Samsun B) Zonguldak C) Adana
D) Tokat E) Malatya

12. İzmir, İstanbul, Tokat'ta sigara; Bursa, Kayseri, Niğ- de'de meyve suyu; Tekirdağ, Rize ve Giresun'da ise gıda maddelerine dayalı sanayi kolları gelişmiştir.

Buna göre, bu dağılıшта aşağıdakilerden hangisi **daha fazla** etkili olmuştur?

- A) Tüketimlerinin fazla olması
B) Dışsatımlarının fazla olması
C) Enerji sağlamanın kolay olması
D) Hammaddenin kolay temin edilmesi
E) Su kaynaklarının bol olması

13. Edremit, Ayvalık, İzmir, Aydın ve Muğla şehirle- rinin tümünde bulunan sanayi dalı aşağıdakiler- den hangisidir?

- A) Şeker
B) Zeytinyağı
C) Sigara
D) Pamuklu dokuma
E) Çimento

14. Sanayinin geliştiği yerlerde enerji tüketimi fazladır.

Buna göre, aşağıdaki illerin hangisinde enerji tüketimi diğerlerinden **azdır**?

- A) İzmir B) Bursa C) Kocaeli
D) Adana E) Antalya

15. Türkiye'de yer alan aşağıdaki sanayi kollarından hangisinde hammadde kaynağına yakın yerler- de olma zorunluluğu vardır?

- A) Besin
B) Kimya
C) Makine
D) Dokuma
E) Cam ve seramik

1. Türkiye’de kağıt endüstrisinin Karadeniz, Marmara, Ege, Akdeniz gibi kıyı bölgelerinde gelişmesinde aşağıdakilerden hangisi **daha fazla** etkili olmuştur?

- A) Pazarlama   B) Enerji   C) Ulaşım
D) Hammadde   E) İşgücü

2. – Aksu
– Dalaman
– Taşucu

Yukarıda verilen yerleşim merkezlerinde aşağıdakilerden hangisinin üretimi yapılmaktadır?

- A) Sigara   B) Seramik   C) Kağıt
D) Dokuma   E) Mobilya

3.

Yukarıdaki Türkiye haritasında verilen yerleşim merkezlerinden hangisinde kağıt fabrikası **yoktur**?

- A) Çaycuma
B) Balıkesir
C) Dalaman
D) Taşucu
E) Rize

4. Aşağıdaki yörelerden hangisi, bu yörede bulunmayan bir sanayi kolu ile birlikte verilmiştir?

- A) Isparta → Gül yağı
B) Aksu → Kağıt
C) Seydişehir → Alüminyum
D) Murgul → Demir-çelik
E) Samsun → Sigara

5. Bitkisel yağ üreten fabrikaların Ege, Marmara ve Akdeniz bölgelerinde yoğunlaşmasında aşağıdakilerden hangisi **daha fazla** etkili olmuştur?

- A) İşgücünün fazla olması
B) Enerjinin bol olması
C) Ulaşımın kolay olması
D) Hammaddenin bol olması
E) Büyük limanların bulunması

6. Aşağıdaki yörelerden hangisi, bu yörede bulunmayan bir sanayi tesisi ile birlikte verilmiştir?

- A) Alpullu → Şeker fabrikası
B) Aliağa → Petrol rafinerisi
C) Seydişehir → Alüminyum
D) Bitlis → Konservecilik
E) Gemlik → İpekli dokuma

7. Türkiye’de sanayi kuruluşlarının dağılışında aşağıdakilerden hangisi **en fazla** etkili olmuştur?

- A) Ekili-dikili alanların genişliği
- B) Ulaşım olanakları
- C) Yeraltı kaynakları
- D) İklim koşulları
- E) Denize yakınlık

8. İç Anadolu’da kurulmuş olan aşağıdaki sanayi tesislerinden hangi ikisi hammaddesini bölge dışından sağlar?

- A) Un – Lastik
- B) Çimento – Şeker
- C) Şeker – Petrol rafinerisi
- D) Pamuklu dokuma – Un
- E) Pamuklu dokuma – Petrol rafinerisi

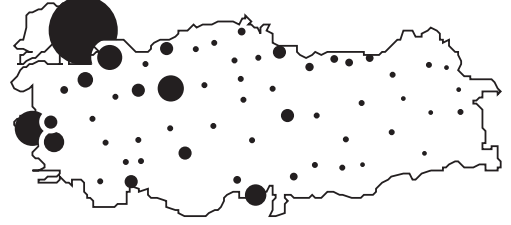
9. Aşağıdakilerden hangisi, bir yörede endüstriye paralel olarak gelişen bir etkinlik **olamaz**?

- A) Turizm
- B) Haberleşme
- C) Ticaret
- D) İnşaat
- E) Ulaşım

10. Aşağıdaki sanayi kollarından hangisinde taş ve toprak hammadde olarak **kullanılmaz**?

- A) Besin
- B) Cam
- C) Seramik
- D) Kiremit
- E) Çimento

11. Aşağıda Türkiye’deki sanayi kuruluşlarının dağılışı gösterilmiştir. Sanayi kuruluşlarının sayısı siyah dairelerin büyüklüğü ile doğru orantılıdır.

Buna göre, Türkiye’de sanayi kuruluşlarının dağılışında en fazla etkiye sahip özellikler aşağıdakilerin hangisinde birlikte verilmiştir?

- A) Hammadde – Enerji
- B) İşgücü – Sermaye
- C) Ulaşım – Sermaye
- D) Pazar – Hammadde
- E) Enerji – Ulaşım

12. Aşağıdakilerden hangisi, Türkiye’de sanayinin gelişmekte olduğunun göstergelerinden biridir?

- A) Hammadde dışsattımının fazla olması
- B) Nüfus yoğunluğunun sürekli artması
- C) Kişi başına düşen enerji tüketiminin artması
- D) Tarımsal üretimin azalması
- E) Mera hayvancılığının yaygın olması

13. Türkiye’de endüstrinin yeterli düzeyde gelişmediğini aşağıdakilerden hangisi kanıtlar?

- A) Enerji üretiminin artması
- B) Hammadde kaynaklarının fazla olması
- C) Tarımda çalışan nüfusun azalması
- D) Nitelikli işçi sayısının fazla olması
- E) Dışarıya ham ya da yarı işlenmiş mal satılması

1. Türkiye'de ayçiçeği yağı üreten fabrikaların daha çok Trakya, zeytin yağı üreten fabrikaların ise Edremit ve Ayvalık civarında toplandığı görülür.

Bu durum aşağıdakilerden hangisiyle açıklanabilir?

- A) Enerji kaynaklarına yakınlıkla
B) Ulaşım kolaylığıyla
C) Sermaye dağılımıyla
D) Talep fazlalığıyla
E) Hammaddeye yakınlıkla

2. I. Pazarlama olanakları
II. Ulaşım koşulları
III. Yeraltı kaynakları
IV. Hammadde kaynakları
V. Sermaye birikimi

Çatalca ve Kocaeli Yarımadası'nda yukarıda verilenlerden hangileri en az etkili olmuştur?

- A) I ve II   B) I ve III   C) II ve IV
D) III ve IV   E) III ve V

3. Türkiye'de, sanayiye geliştirmek için yabancı yatırımlar teşvik edilmektedir..

Bu durum, Türkiye'nin sanayileşmesi için gerekli olan koşullardan hangisinin yetersiz olmasıyla açıklanabilir?

- A) Enerjinin
B) Ulaşımın
C) Hammaddenin
D) Nitelikli işgücünün
E) Sermayenin

4. **Aşağıdakilerden hangisinde bir endüstri kuruluşu, yer almadığı bir merkezle birlikte eşleştirilmiştir?**

- A) Bilecik → Gemi yapımı
B) İzmit → Petro - kimya
C) Bursa → Tekstil
D) Çanakkale → Seramik
E) Adapazarı → Şeker

5. Türkiye'de bitkisel yağ üretimi hızla artarken, bitkisel yağ dışsatımı buna paralel bir artış göstermemiştir.

Aşağıdakilerden hangisi bu durumun temel nedeni olarak gösterilebilir?

- A) Dış pazarlarda hayvansal yağların tercih edilmesi
B) Nüfusun hızla artması
C) Hammadde gereksiniminin karşılanamaması
D) Üretim maliyetinin yüksek olması
E) Üretilen yağın kalitesinin düşük olması

6. Türkiye'de sanayi kuruluşları daha çok Marmara ve Ege Denizi çevresinde yoğunlaşmıştır.

Bu durum verilen yörelerin aşağıdaki özelliklerinden hangisiyle açıklanabilir?

- A) Nitelikli işgücünün fazla olmasıyla
B) Hammaddenin yeterli olmasıyla
C) Yeraltı su kaynaklarının fazla olmasıyla
D) Ulaşım ve pazarlama koşullarının elverişli olmasıyla
E) Enerji üretiminin fazla olmasıyla

7. – Çaycuma
– Dalaman
– İzmit
– Taşucu

Yukarıda verilen merkezlerin tümünde bulunan sanayi dalı aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Sigara B) Seramik C) Kağıt
D) Yünlü Dokuma E) Gübre

8. Aşağıdaki merkezlerin hangisinde maden işleyen endüstri kuruluşu **bulunmamaktadır**?

- A) Seydişehir B) Karabük C) Murgul
D) İskenderun E) Alanya

9.

Yukarıdaki Türkiye haritasında, farklı sanayi kollarının geliştiği iller işaretlenmiştir.

Aşağıdakilerin hangisinde verilen il, bu ilde **bulunmayan** bir sanayi kuruluşu ile eşleştirilmiştir?

- A) Bursa - İpekli dokuma
B) Samsun - Sigara
C) Rize - Çay
D) Kırıkkale - Silah
E) Kayseri - Kağıt

10. Aşağıda verilen sanayi kuruluşlarından hangisinde kullanılan hammadde, yerüstü kaynaklarından sağlanır?

- A) Alüminyum B) Suni gübre C) Dokuma
D) Demir - çelik E) Petro - kimya

11. Türkiye'de diğer endüstri kollarına göre;

- daha çok gelişen,
– çalışan işçi sayısı daha fazla,
– dışarıya katkısı daha fazla olan

Sanayi kolu aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Dokuma B) Çimento C) Seramik
D) Demir - çelik E) Petro - kimya

12. Aşağıdaki sanayi tesisi ve kurulduğu yer eşleştirmelerinden hangisi **yanlıştır**?

- A) Dokuma → Nazilli
B) Demir - çelik → İskenderun
C) Kağıt → Mersin
D) Petro - kimya → İzmit
E) Silah → Konya

13. Sanayi kuruluşlarının yeri belirlenirken dikkate alınan özelliklerinden biri de hammaddeye yakınlıktır.

Karadeniz Bölgesi'nde yer alan aşağıdaki sanayi kollarından hangisinin kuruluş yeri belirlenirken hammaddeye yakınlık dikkate **alınmamıştır**?

- A) Sigara B) Demir - çelik C) Kağıt
D) Çay sanayi E) Fındık işleme

14. Aşağıdaki endüstri ürünlerinden hangisinin üretimi ile iklim koşulları arasında bir ilişki olduğu **söylenemez**?

- A) Şeker B) Çimento C) Kağıt
D) Konserve E) Gıda

KONU TESTİ - 27 (ÇIKMIŞ SORULAR)

1. Türkiye'nin sanayileşme süreciyle ilgili olarak aşağıda verilen bilgilerden hangisi **yanlıştır**?

(2013 - LYS 3)

- A) Cumhuriyetin ilk yıllarında tarıma dayalı sanayi kolları gelişmiştir.
 B) Bütün illerin kalkınmada öncelikli yöreler içinde yer alması sanayiye gelişmiştir.
 C) 1950'li yıllarla birlikte sanayi ürünleri dış alımına hız verilmiştir.
 D) Planla kalkınma döneminde sanayileşmeye, kalkınma planlarında özel önem verilmiştir.
 E) 1930'lu yıllarda devletçilik ilkesine bağlı olarak kimya ve demir - çelik sanayisinin temelleri atılmıştır.

2. • İskenderun'da demir - çelik fabrikası
 • Samsun'da bakır işleme tesisleri
 • Mersin'de petrol rafinerisi

Bu sanayi tesislerinin yer seçiminde etkili olan temel faktör aşağıdakilerden hangisidir?

(2010 - LYS 4)

- A) Enerji B) Pazar C) Ulaşım
 D) İş gücü E) Ham madde

3. Türkiye'nin sahip olduğu iklim çeşitliliği ekonomik faaliyetler üzerinde de önemli bir etkiye sahiptir. Özellikle tarıma dayalı sanayi kollarının kuruluşunda ve gelişiminde bu etki açıkça görülmektedir.

Buna göre, aşağıdaki sanayi kollarından hangisi bu duruma örnek **gösterilemez**?

(2015 - LYS 4)

- A) Kağıt B) Gübre C) Tekstil
 D) Tütün E) Şeker

4. Aşağıdaki haritada bazı alanlar numaralandırılarak açık renkle gösterilmiştir.

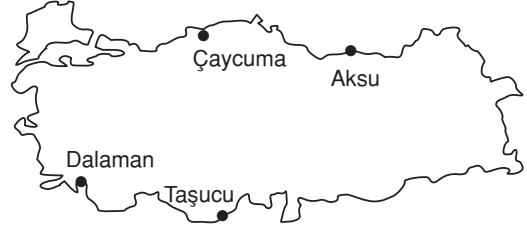

Sadece yeryüzü şekilleri dikkate alındığında, bu yerlerin hangisinde sanayi alanlarının gelişimi **daha kolaydır**?

(2014 - LYS 3)

- A) I B) II C) III D) IV E) V

5. Aşağıdaki Türkiye haritasında, belli bir dalda üretim yapan sanayi kuruluşlarının bulunduğu başlıca yerleşim merkezleri gösterilmiştir.

Bu sanayi kuruluşlarında, aşağıdakilerden hangisi üretilmektedir?

(ÖSYM)

- A) Sigara B) Konserve C) Seramik
 D) Cam E) Kağıt

6. Aşağıdakilerden hangisinin, bir bölgedeki sanayileşme ile yakından ilişkili olduğu **söylenemez**?

(ÖSYM)

- A) Bölgenin pazar olarak genişlemesinin
 B) Ticari ve mali etkinliklerdeki artışın
 C) Ulaştırma hizmetlerindeki gelişmenin
 D) Turizm yatırımlarındaki artışın
 E) Nitelikli işgücü sayısındaki artışın

7. Ham maddenin varlığı, bir endüstri kolunun kurulması ve gelişmesi için önemli bir etkidir.

Buna göre 2023 yılında Türkiye nüfusunda;

- I. yünlü dokuma,
II. süt,
III. şeker,
IV. et

endüstrilerinden hangilerinin, büyükbaş hayvancılığa bağlı olarak gelişmesi beklenmez?

(ÖSYM)

- A) I ve II   B) I ve III   C) I ve IV
D) II ve III   E) II ve IV

8. Tarım ve hayvancılık etkinlikleri göz önüne alındığında, Türkiye’de,

- I. keten dokuma,
II. ipekli dokuma,
III. deri işletmeciliği,
IV. pamuklu dokuma

sektörlerinden hangi ikisinin ham madde üretimi diğerlerinden daha fazladır?

(ÖSYM)

- A) I ve II   B) I ve III   C) II ve III
D) II ve IV   E) III ve IV

9. Aşağıdakilerden hangisinde verilen endüstri kuruluşunun işlediği hammadde, kuruluşun bulunduğu yörenin dışından getirilmektedir?

(ÖSYM)

- A) Uşak’taki şeker fabrikası
B) Seydişehir’deki alüminyum tesisleri
C) Soma’daki termik santral
D) İskenderun’daki demir-çelik fabrikası
E) Elazığ’daki ferrokrom fabrikası

10. Aşağıdaki kentlerimizin hangisindeki nüfus artışı, Karadeniz Ereğlisi’ndeki nüfus artışından farklı bir nedene bağlanabilir?

(ÖSYM)

- A) Batman   B) Kırıkkale   C) Karabük
D) Akhisar   E) İskenderun

11. Aşağıdakilerden hangisi, fabrika kurulacak bir yörede bulunması gereken özelliklerden biri değildir?

(ÖSYM)

- A) Su kaynaklarının bol olması
B) Hammadde sağlamanın kolay olması
C) Enerji sağlamanın kolay olması
D) Nüfus yoğunluğunun fazla olması
E) Ulaşım olanaklarının yeterli olması

12. Aşağıdakilerden hangisi, bir ülkede endüstrileşme ile birlikte görülen bir değişme değildir?

(ÖSYM)

- A) Hammadde ihracatının artması
B) Nitelikli işgücünün önem kazanması
C) Dış ticaret hacminin büyümesi
D) Tarımda çalışan nüfus oranının düşmesi
E) Ortalama yaşam düzeyinin yükselmesi

13. Kentlerde tarım, sanayi, ticaret, ulaşım, kamu hizmetleri, kültür, turizm, madencilik gibi bir çok etkinlikler bir arada bulunur. Bir kentte etkinliklerin biri ya da birkaçı ön plana çıkabilir. Kentlerin etkinliklerine göre sınıflandırılmasında bu durum göz önüne alınır.

Buna göre, aşağıdaki kentlerin hangisi hem sanayi kenti hem de tarım kenti olarak nitelenebilir?

(ÖSYM)

- A) İstanbul   B) Antalya   C) Bursa
D) Amasya   E) Muğla

14. Türkiye’de, aşağıdaki endüstri ürünlerinden hangisinin yıllık üretim miktarı hava koşullarına bağlı olarak değişir?

(ÖSYM)

- A) Cam   B) Şeker   C) Çimento
D) Seramik   E) Kağıt

BEŞERİ SİSTEMLER

→ 12. BÖLÜM :

TÜRKİYE'DE HİZMET SEKTÖRÜNÜN ÖNEMLİ KOLLARI: ULAŞIM, TİCARET ve TURİZM

• Türkiye'de Hizmet Sektörünün Kalkınmasıyla İlişkisi

ULAŞIM

- Ulaşım Sisteminin Gelişmesinde Etkili Olan Faktörler**
- Türkiye'de Ulaşım Sisteminin Gelişim Süreci**
- Türkiye'de Ulaşım Kolları**

TİCARET

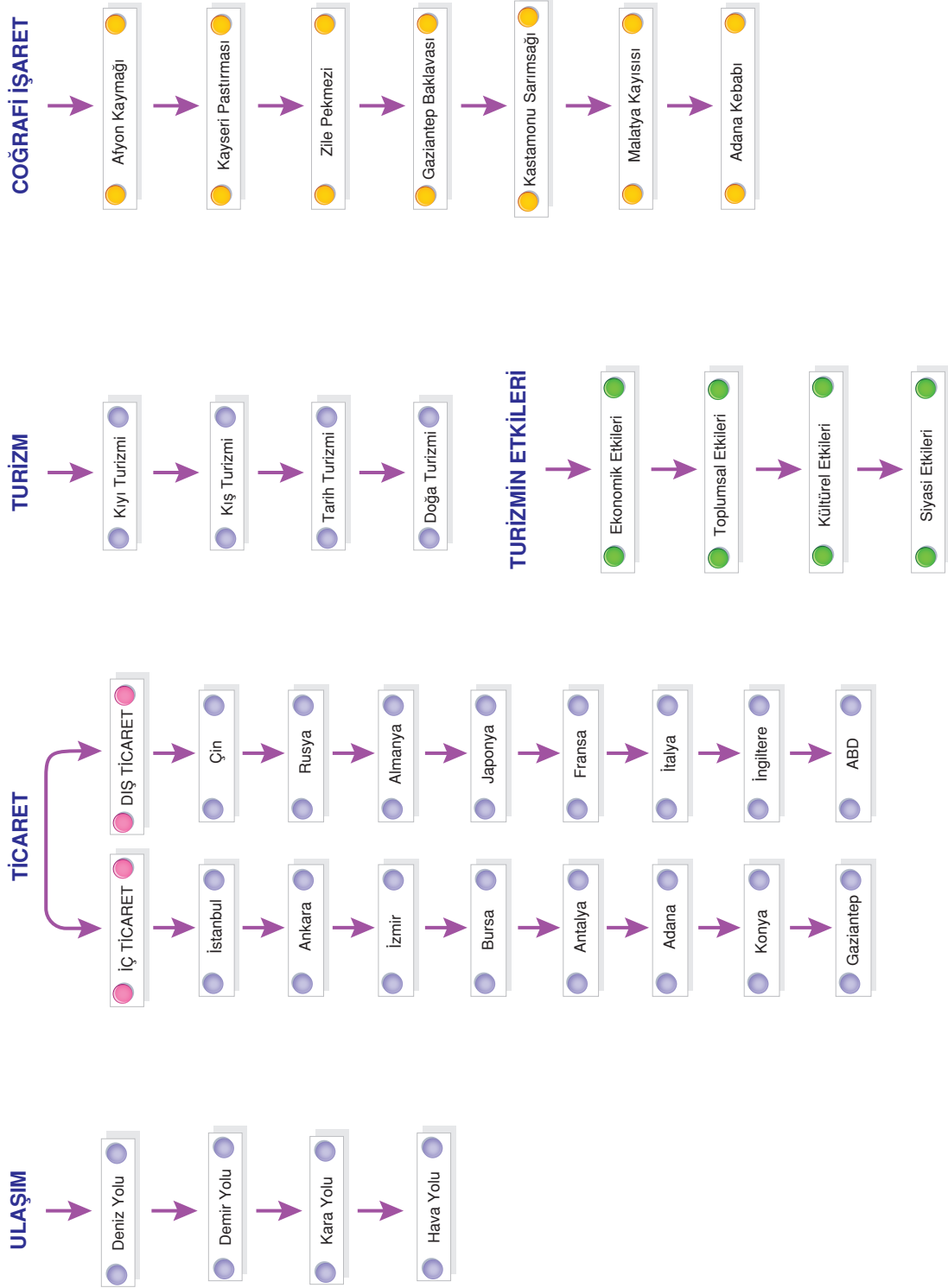
- Dünya Ticaret Merkezleri ve Ağları**
- Türkiye'de Ticaret Merkezleri ve Etkileri**
- Tarihi Ticaret Yolları**
  - İpek Yolu**
  - Baharat Yolu**
- Türkiye'nin Dış Ticaretine Konu Olan Ürünler**

TURİZM

- Türkiye'nin Turizm Potansiyeli ve Varlıkları**
- Türkiye'de Turizm Politikaları**
- Dünya Mirasları Listesinde Yer Alan Varlıklar ve Şehirleri Sembolize Eden Değerler**
- Coğrafi İşaret Kavramı ve Türkiye'den Örnekler**
- Türkiye'deki Doğal ve Kültürel Sembollerin Mekanla İlişkisi**
- Turizmin Türkiye Ekonomisindeki Yeri**
- Turizmin Etkileri**

AKILLI HARİTAM

HİZMET SEKTÖRÜNÜN TÜRKİYE'NİN EKONOMİK KALKINMASIYLA İLİŞKİSİ

Tarım (hayvancılık, madencilik, ormancılık) ve sanayi üretim sektörü içinde yer alır.

Hizmet sektörü, tarım ve sanayi sektörleri dışındaki tüm faaliyetleri kapsamaktadır. Genel kamu hizmetleri, özel sektör hizmetleri, dinlenme ve eğlence hizmetleri ile kişisel hizmetler bu gruptandır.

Aşağıda en önemlileri olan **Ulaşım**, **Ticaret** ve **Turizm** işlenecektir.

Günümüzde hizmet endüstrileri bir yandan isdihtama, bir yandan ulusal gelire yaptıkları katkılar yoluyla gelişmiş ülkelerin ekonomilerinin hakim bir özelliği haline gelmiştir. Fakat, bu önemi artıran unsur, imalat sanayiinin gittikçe artan ölçüde hizmet işletmelerine bağımlı hale gelmesidir. (Gelişmiş ülkelerde etkin nüfusun %65 -70'i hizmet sektöründe çalışmaktadır. Türkiye'de bu oran %55'tir.)

Türkiye'deki pazarlama, turizm, eğitim, güvenlik, sağlık, bankacılık, ulaşım faaliyetleriyle, donanım - yazılım hizmetleri, kamu ve özel sektörlerdeki yöneticilikler v.b. hizmet sektöründe yer alır.

Türkiye ekonomisi içerisinde, farklı hizmet kollarının rolü de farklılık göstermektedir. Hizmet sektörleri içerisinde ulaştırma, depolama ve haberleşme hizmetleri ile toptan ve perakende ticaretin payı daha fazladır.

Ülkemizde ilerleyen dönemlerde önem kazanacak hizmet sektörleri arasında; telekomünikasyon, bilişim sistemleri ve teknoloji, savunma teknolojileri, eğitim ve perakende sektörü, elektronik, uluslararası taşımacılık ve lojistik, sağlık, çevre ve yeniden dönüşüm, güvenlik ve danışmanlık sektörleri gösterilebilir.

TÜRKİYE'DE ULAŞIM

Denize kıyısı olan Türkiye'de dört ulaşım türü de yapılmaktadır.

Bu ulaşım türlerinin en pahalı olanlardan en ucuz olana doğru sıralanışı şöyledir:

1. Hava yolu
2. Karayolu
3. Demiryolu
4. Denizyolu

Doğal özelliklerden yer şekillerinin engebeli olması ve iklim koşulları Türkiye'de ulaşımı etkiler.

Dağların kıyıya paralel uzandığı Akdeniz ve Karadeniz kıyılarında iç kesimlerle ulaşım geçitlerle sağlanır. Dağların kıyıya dik uzandığı Ege Bölgesi'nde ise iç kesimlerle ulaşım kolaylıkla sağlanır.

Türkiye'de dağlar genelde doğu - batı doğrultuda uzandığı için genel olarak kara ve demiryolları bu doğrultuda uzanır ve ulaşım bu doğrultuda daha kolay yapılır.

Engebenin fazla olduğu yerlerde yol yapım maliyeti yüksek, yollar virajlı, yol sayısı azken (ulaşım ağı seyrekken) yüzey şekillerinin sade olduğu yerlerde yol yapım maliyeti düşük, yollarda viraj az, yol sayısı fazladır (ulaşım ağı sıktır).

Kış mevsiminin soğuk geçmesi, yoğun kar ve yağmur yağışları, yoğun sis olayları ulaşımı güçleştirir.

1. TÜRKİYE'DE KARAYOLU ULAŞIMI

Karayolu ile Türkiye'nin her yerine ulaşılabilirdiği için en çok gelişen ulaşım türüdür. Demiryollarından daha pahalıya malolmasına karşın ülke içinde en fazla yük ve yolcu taşımacılığı karayollarıyla yapılır. Nüfusun ve karayollarında seyreden araç sayısının hızla artması karayollarının fiziki standartlarının ve kalitesinin artırılmasını, demiryollarına gereken önemin verilmesini zorunlu kılmaktadır.

Türkiye'de otoban olarak adlandırılan uluslararası standartlardaki otoyolları:

1. Ankara - İstanbul - Edirne
2. İzmir - Çeşme - Aydın
3. Mersin - Adana - Gaziantep

arasında yapılmıştır.

Karadeniz Sahil Yolu'nun yapımı ise sürmektedir.

Türkiye'nin komşusu olan tüm devletlerle karayolu bağlantısı vardır ve bu bağlantılar **şu gümrük kapılarıyla kurulur:**

Bulgaristan'la: **Kapıkule**

Yunanistan'la: **İpsala**

Gürcistan'la: **Sarp**

İran'la: **Gürbulak**

Suriye'yle: **Cilvegzözü**

2. TÜRKİYE'DE DEMİRYOLU ULAŞIMI

Yük ve yolcu taşımacılığında karayollarına göre daha ucuz olmasına karşın Türkiye'de demiryolu taşımacılığına gereken önem verilmemiş, son yıllarda yeni yollar ve büyük yatırımlar yapılmamış, gelişmemiş ülkelerde yoğun olarak görülen modern ve hızlı tren rayları kurulmamıştır.

Ülke içi yük ve yolcu taşımacılığında karayollarından sonra ikinci sırada gelir. Özellikle ağır yüklerin (linyit, madden cevheri, askeri araç, şekerpancarı, buğday... gibi) taşınmasında kullanılır.

Harita incelendiğinde dağların kıyıya paralel uzandığı Doğu Karadeniz ve Mersin'in batısındaki Akdeniz kıyıları'nın iç kesimlerle demiryolu bağlantısı olmadığı görülür.

İç kesimlerle demiryolu bağlantısı olan limanlar: **Samsun, Zonguldak, İstanbul, İzmit, Bandırma, İzmir, Mersin ve İskenderun.**

İç kesimlerle demiryolu bağlantısı olmayan limanlar: **Rize, Trabzon, Ordu, Giresun, Sinop, Antalya**

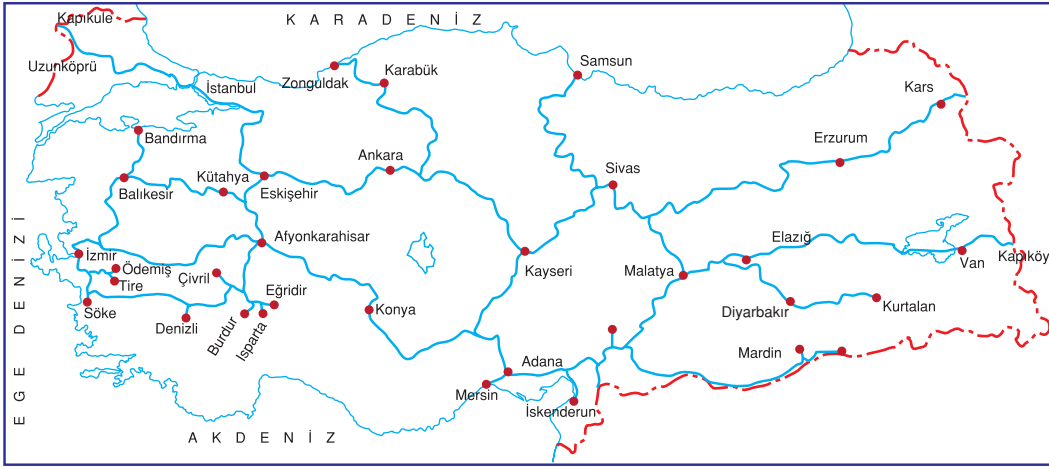
Otoban

Kapıkule Gümrük Kapısı

Demiryolu

Türkiye Demiryolu Haritası

3. DENİZYOLU ULAŞIMI

Türkiye, üç tarafı denizlerle çevrili, İstanbul ve Çanakkale Boğazı gibi ticari ve jeopolitik önemi fazla boğazlara sahip olan bir ülkedir. Bu özelliği ile deniz ulaşımının gelişmesine oldukça elverişlidir. Ancak, **Türk Deniz Ticaret Filosu** beklenen büyüklüğe ulaşamamıştır. Malların yarısı yabancı gemilerle taşınır.

Türkiye'de uluslararası ticarete, ucuz olduğu için, en fazla denizyolu tercih edilir.

Malların gemilere yüklenip, boşaltıldığı limanların gelişebilmesi için hinterlandının (art bölgesinin) geniş olması gerekir.

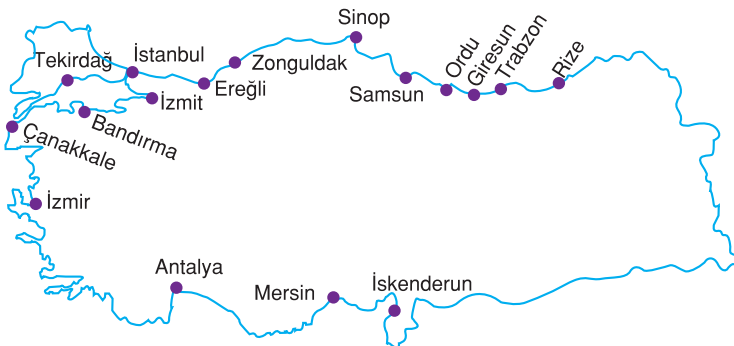
Denizyolu

Hinterland (Art Bölge):

Bir limanın ard kısmında kalan bölgedir. Bir limana işlek yollar açılırsa ve bu işlek yolların geçtiği yerlerde sanayi, tarım, ticaret gibi ekonomik etkinlikler yoğunsa hinterlandı genişler (İstanbul, İzmir... gibi) ve o liman gelişir. Tersiy oluyorsa hinterlandı dardır ve gelişmez. (Örneğin: Sinop, Ordu, Giresun... limanları gibi.)

Yükleme - boşaltma kapasitesine göre en gelişmiş üç limanımız sırasıyla İstanbul, İzmir ve Mersin limanlarıdır. Bunlardan başka Karadeniz kıyılarında Trabzon, Samsun, Zonguldak ve Ereğli, Akdeniz kıyılarında İskenderun ve Antalya limanları vardır. Bunlar ticari limanlardır.

Ayrıca turizm amaçlı yat limanları da bulunmaktadır. Kuşadası, Çeşme, Bodrum, Marmaris, Antalya, Alanya ve Fethiye önemli olanlarıdır.

Türkiye'nin Limanları

İstanbul Ambarlı Limanı Türkiye'nin En Büyük Limanıdır.

Kuşadası Yat Limanı

İzmir, İzmit ve Sinop limanları birer **doğal limandır**. Trabzon, Samsun, Karadeniz Ereğlisi, Zonguldak, Mersin, Antalya ve İskenderun limanları ise **yapay limanlardır**.

4. HAVAYOLU ULAŞIMI

Son yıllarda hayli gelişme göstermiş, karayolu yolcu taşımacılığı ile rekabet edecek konuma yaklaşmıştır. Yolcu ve yük kapasitesi en fazla olan hava limanı İstanbul'daki **Atatürk Hava Limanı**'dir. Yine İstanbul'daki **Sabiha Gökçen**, Ankara'daki **Esenboğa**, İzmir'deki **Adnan Menderes** limanlarının da yolcu ve yük kapasitesi fazladır.

Antalya, Dalaman (Muğla) ve Bodrum hava limanları daha çok turizm amaçlı kullanılır.

Bunlardan başka Adana, Gaziantep, Trabzon, Erzurum, Nevşehir ve Isparta'da hava limanı vardır. Hava limanlarının dışında 30'u aşkın kentte hava alanı vardır.

İstanbul Hava Limanı

Türkiye'nin hava limanları ve hava alanları

TÜRKİYE'DE ULAŞIMIN TARİHÇESİ

1. Cumhuriyet Öncesi Dönem

Henüz karayolu taşıtları icat olmadığı için kara ulaşımında çok sınırlı olarak demiryolu kullanılıyordu. (Toplam uzunluk : 8000 km)

2. 1923 - 1950 Yılları Arası

Demiryolu ulaşımında çok hızlı çalışmalar yapılmış ve II. Dünya Savaşı'na kadar sürekli yeni demiryolları yapılmıştır. Henüz karayolu taşıtları yaygınlaşmamıştır.

3. 1950'den Günümüze kadar

1950'lerden sonra karayolu taşımacılığı çok hızlı gelişerek demiryolu taşımacılığının önüne geçmiştir.

1980'den sonra otobanlar yapılmış yakın zamana kadar yolcu taşımacılığının %90'ını karşılamıştır. Son yıllarda havayolu yolcu taşımacılığı karayoluyla rekabet eder hale gelmiştir.

Uluslararası yük taşımacılığı öteden beri denizyoluyla yapılmaktadır. Deniz ticaret filosuna katılan gemi sayısı her geçen yıl artmaktadır.

Aşağıdaki ifadelerde noktalı yerleri uygun kelimelerle doldurunuz.

1. İstanbul'dan Mersin'e taşınacak ağır maddeler için en ekonomik ulaşım yolu ..... dur.
2. Türkiye uluslararası ticaret için önemli ..... sahiptir.
3. Doğalgaz ve petrol için en ekonomik taşımacılık, şayet mümkün oluyorsa ..... yapılan taşımacılıktır.
4. Ankara - Eskişehir ve Ankara - Konya arasında ..... tren seferleri yapılmaktadır.
5. Türkiye uluslararası yük taşımacılığında en fazla ..... yolunu kullanmaktadır.
6. En hızlı taşımacılık olan ..... yolu taşımacılığı son yıllarda hızla artmıştır.
7. Ankara - İstanbul arasında mal ve yük taşımacılığında en ekonomik yol ..... yoludur.
8. Akdeniz kıyılarında hinterlandı en geniş liman ..... limanıdır.
9. .... Karadeniz'in en gelişmiş limanıdır.

TÜRKİYE'NİN İÇ VE DIŞ TİCARETİ**TÜRKİYE'NİN İÇ TİCARETİ**

Türkiye'nin coğrafi bölgeleri arasındaki iklim, yetiştirilen tarım ürünleri, sanayi kuruluşlarının sayısı ve çeşitliliği, nüfusun dağılışı bakımından farklılıklar olması iç ticaret hacminin yüksek olmasına, ticaretin hızlanmasına ve hareketlenmesine neden olmuştur. Sanayi kuruluşlarının sayısının ve türlerinin giderek artması, ulaşım ağı ve teknolojinin gelişmesi, iletişim araçlarının, pazarlama ve tanıtım olanaklarının artması, tarımsal ürün çeşitliliği ve verimin artması iç ticaret etkinliklerinin giderek artmasını sağlamaktadır.

Türkiye'nin en büyük ticaret merkezi **İstanbul**'dur ve tüm ülkenin ticaret merkezi konumundadır. **İzmir, Ankara, Kayseri, Bursa, Konya** ve **Gaziantep** buldukları bölgenin ticaret merkezleri durumundadır. **Samsun, Trabzon, Zonguldak, Malatya, Erzurum, Eskişehir, Antalya** ve **Diyarbakır** ise çevrelerinin ticaret merkezleridir.

Toptancı Hali**TÜRKİYE'NİN DIŞ TİCARETİ**

Türkiye, dış ticaretinde öteden beri açık veren bir ülkedir. Dış ticaret açığı da her geçen yıl büyümektedir. Avrupa Birliği (AB) ülkeleri en fazla ticaret yapılan ülkelerdir.

Ticaret hacmimizin en fazla olduğu ülke **Almanya, Çin** ve **Rusya**'dır. Bunları **İtalya, Fransa** ve **İngiltere** izler.

ABD, Japonya ve **Ortadoğu ülkeleri** ticaret hacmimizin yüksek olduğu ülkelerdir. Azerbaycan, Kazakistan, Özbekistan gibi Türki Cumhuriyetlerle ticari ilişkiler giderek artmaktadır.

Sattığımız ürünlerin %94'ü sanayi, %4'ü tarım ürünü iken %2'sini madenler oluşturmaktadır.

Türkiye dış ticareti en fazla denizyoluyla yapar.

Türkiye'nin dış ticareti 1950 yılından bu yana açık vermektedir. 2017'de dışsatımı 155 milyar dolar, dışalım gideri ise 245 milyar dolardır. Yani 2017'de dış ticaret hacmi (155 + 245), 400 milyar dolardır. Dış ticaret açığı ise (245 - 155) 90 milyar dolardır.

Türkiye dış ticaretinde sürekli ve genelde artarak açık verdiği için Türkiye'nin dış borcu da sürekli artmaktadır.

Konteyner yüklü gemi**Dışsatımı (İhracatı) Yapılan Ürünler**

2010 yılının ilk yarısı itibarıyla Türkiye'nin dışsatımında **ilk iki sırayı otomotiv ve tekstil** (dokuma ve giyim) **sanayi ürünleri** alır.

Hayvansal ürünler ve tarımsal ürünler (**pamuk, tütün, fındık, incir, üzüm, antepfıstığı, kayısı, yaş ve kuru meyve, sebze**) satarız.

Madenlerden bakır, krom ve bor mineralleri satarız.

Deri giyim ürünleri ve **halı** satarız.

Beyaz eşya, cam, mobilya, gıda, çimento sanayisi ürünleri satarız.

Dışalımı (İthalatı) Yapılan Ürünler

Tarımsal ürünlerden **pirinç, kahve, kakao** ve **muz** alırız.

Kağıt üretimimiz ihtiyacımızı karşılamaz. **Kağıt** alırız.

Tükettiğimiz %90'ını aşan oranda dışarıdan aldığımız **petrol** ve **doğalgaza** her yıl büyük miktarda döviz öderiz.

İlaç, kimya, silah, uçak, otomotiv, elektronik sanayisi ürünleri alırız. (Türkiye dış ticarete en büyük gelir otomotiv sektöründen elde etmesine karşın Türkiye'de üretilmeyen özellikle lüks otomobillerden de dışalım yapar.)

Türkiye, son yıllarda iç üretim ihtiyacımızı karşılamadığı için canlı hayvan, kırmızı et ve bazı tarımsal ürünleri dışarıdan almaktadır.

TRANSİT TİCARET

Avrupa ülkeleri ile Ortadoğu'yu bağlayan kara yollarımız üzerinde her gün yüzlerce yerli ve yabancı büyük taşıt (Tır kamyonları) çeşitli ticaret mallarını taşımaktadır. Yakın çevremizdeki ülkelerin limanlarımız ve kara yollarımızdan geçerek yapmış oldukları bu ticarete **transit ticaret** adı verilir. Transit ticaret antlaşması 1979 yılında 65 ülke arasında imzalanmış daha sonra bu sayı artmıştır. Bu araçlardaki mallar üzerinde herhangi bir şikayet ya da ihbar yoksa arama yapılmaz. Bu uygulama da ticareti hızlandırmakta ve kolaylaştırmaktadır.

Türkiye'den geçen bu TIR'lardan araç tonajına ve katedeceği yolun uzunluğuna göre belli bir ücret alınır. Limanlarımızı kullanan ülkelerden de yükleme, boşaltma ve diğer hizmetler için yine ücret alınır. Böylelikle gelir elde edilir. Avrupa ve Ortadoğu arasında ticaret ve ulaşım olanakları arttıkça transit ticaret ve ondan elde edilen gelir artacaktır.

SERBEST TİCARET BÖLGESİ

Bir ülkenin sınırları içinde yer alan fakat gümrük sınırları dışında sayılan bölgelerdir. Bu bölgelere (yasalarca yasaklanmış mallar hariç) ticari bütün mallar gümrüksüz olarak sokulabilir. Bu mallar depolanabilir, sergilenebilir, üretim için kullanılabilir ve gümrük vergisi, KDV, gelir vergisi vb. ödemediği takdirde dışarıya satılabilir. Bu mallardan gümrük vergisi alınması bu malların ancak bu bölgeden gümrük vergisi alınan başka bir bölgeye nakledilmesi ile olur.

Bu bölgelerin kurulmasının amaçları:

- Yabancı sermaye ve teknoloji girişini hızlandırmak
- Dışsatımı, yatırımı ve üretimi hızlandırmak
- Büyük partiler halinde serbest bölgeye getirilen malların gerektiğinde küçük partiler halinde ülkeye sokulmasını sağlayarak üretim maliyetini düşürmek
- Yeni istihdam olanakları yaratmak
- Ülkeye döviz girişini artırmak

Adana Serbest Ticaret Bölgesi

Mersin Serbest Bölgesi

Serbest bölgelerde bütün işlemler dövizle yapılır. Bu bölgeler Türkiye'de 1985'ten itibaren kurulmaya başlamıştır. Başta İstanbul, Adana, Mersin, İzmir, Gaziantep ve Samsun olmak üzere Türkiye'de toplam 19 serbest bölge bulunmaktadır.

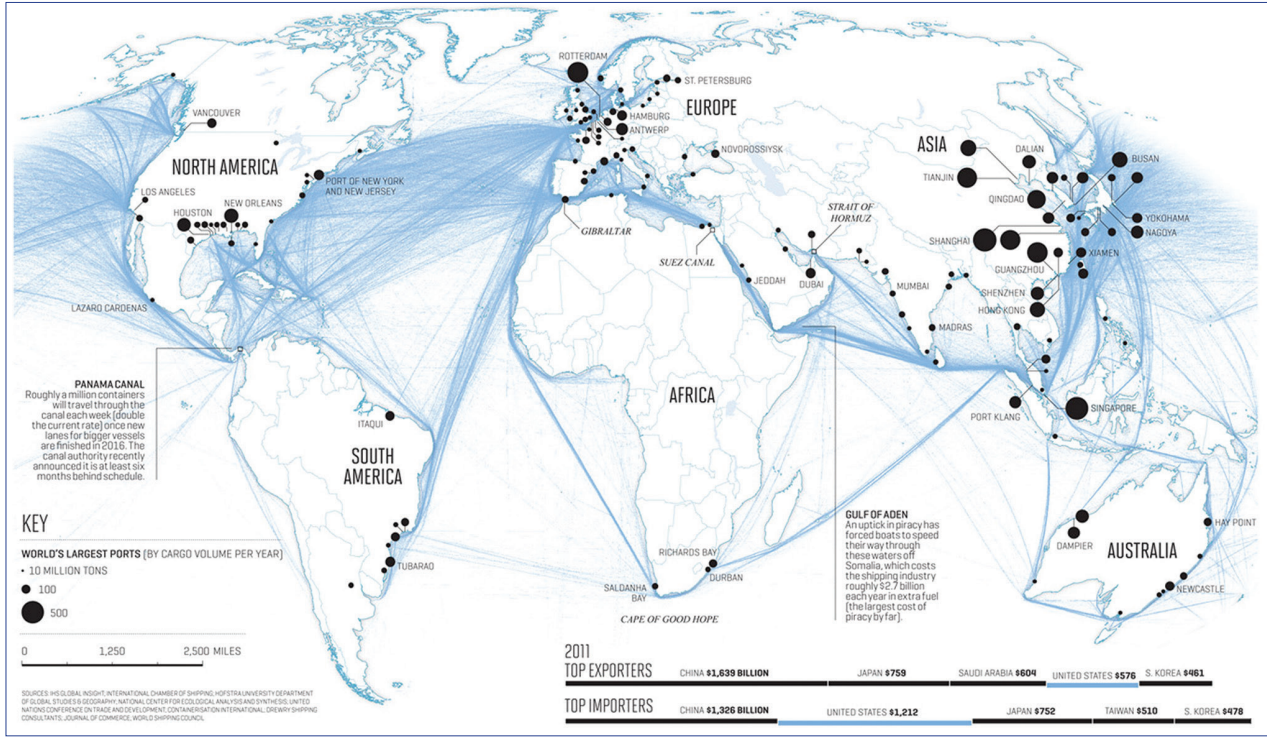

Aşağıdaki cümlelerde boş bırakılan yerleri yukarıdaki haritaya göre tamamlayınız.

1. Türkiye'nin en büyük sanayi ve ticaret merkezi ..... 'dur.
2. .... ve çevresinde ham maddeye bağlı olarak unlu mamuller sanayisi gelişmiştir.
3. Yer şekilleri çok engebeli olduğu için ulaşım imkanları çok kısıtlı olan ..... 'de sanayi faaliyetleri gelişmemiştir.
4. Güneydoğu Anadolu Bölgesi'nin de en önemli sanayi merkezi ..... 'tir.
5. .... doğal bir limana sahip olmasına karşın iç kesimlerle bağlantısı iyi olmadığı için yeterince gelişmemiştir.
6. .... 'de demir yolu araç - gereçleri üreten tesisler bulunmaktadır.
7. Yaz mevsiminin yağışlı geçmesi ve güneşli gün sayısının az olması ..... ve çevresinde kıyı turizminin gelişmesini engellemiştir.
8. Savunma sanayisine yönelik en önemli tesisler ..... 'de kurulmuştur.
9. Türkiye'nin en gelişmiş kış turizm merkezi ..... 'daki Uludağ'da kurulmuştur.
10. .... ve çevresinde seramik, porselen sanayisi gelişmiştir.
11. Batı Anadolu'nun en büyük ticaret merkezi ..... 'dir.

DÜNYA TİCARET MERKEZLERİ ve AĞLARI

Dünya Ticaret Ağı Ve Önemli Ticaret Merkezleri Haritası

Harita incelenirse Dünya'nın en önemli ticaret bölgelerinin;

1. Güneydoğu Asya bölgesi
2. Avrupa Birliği bölgesi
3. Kuzey Amerika Serbest Ticaret bölgesi
4. Güney Amerika Ortak Pazar bölgesi, olduğu görülür.

En önemli ticari merkezler de bu bölgelerdeki ticaret merkezleridir. Bunların çoğu sanayinin geliştiği bölgelerdir.

Türkiye'nin Önemli Ticaret Merkezleri

Türkiye'nin en büyük ticari merkezleri İstanbul, Ankara ve İzmir'dir. Türkiye'de üretilen temel tüketim mallarının önemli bir kısmı buralarda tüketilir.

Türk Ticaret Merkezleri

Devletin desteğiyle kurulmuş, rekabet ve ihracat koşullarına göre ticareti yönlendirme görevini yaparlar.

Bu merkezler, teşhir salonları, depo ve antrepolarla Türk ürünlerini tanıtır. Böylelikle yurtdışı pazarlara açılmayı kolaylaştırır.

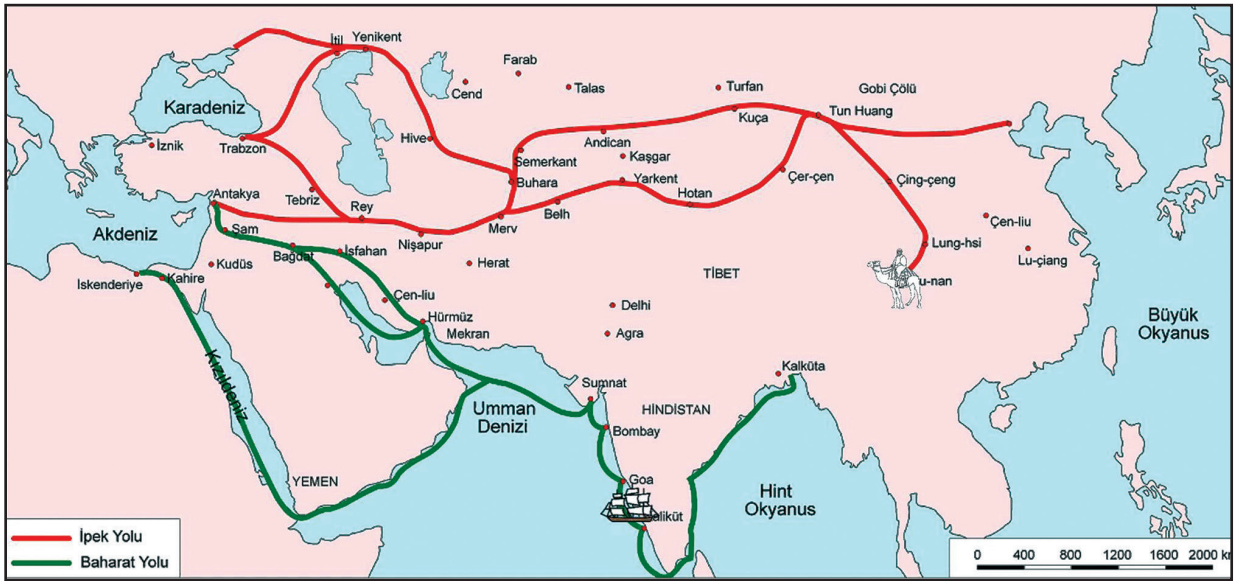

E - Ticaret Uygulamaları

Günümüzde e ticaret giderek yaygınlaşmaktadır. Böyle giderse kısa süre sonra ticaretin büyük bölümü e ticaretle yapılacaktır. Bu durum gerek müşterilerin gerekse ticari kurumların siber güvenliğini önemli kılmaktadır. Bunun için hem yazılımda hem de kullanımda gerekli önlemler alınmalıdır. Siber güvenlik önlemleri alınmalıdır.

TARİHİ TİCARET YOLLARI

Bunların en önemlileri İpek ve Baharat yollarıdır. Türkiye'ye kadar gelen mallar buradan ülkeye dağılır ve Avrupa'ya gönderilirdi. Bu da bu yollar için Türkiye'nin çok önemli olduğunun göstergesidir.

BUNLARI BİLMELİYİZ**SİBER SALDIRI NEDİR ?**

Bilişim sisteminde işlenen ve gizli kalması gereken bilgilere başka kişilerin erişmesi ve gizliliğin ihlal edilmesidir.

TÜRKİYE'DE TURİZM

Günümüzde sayısız denilecek kadar turizm kolu oluşmuştur: Deniz (kıyı) turizmi, kış (kayak) turizmi, yayla, sörf, doğa, tarih, festival, kültür, sağlık, yat, fuar, kongre, motokros, safari turizmi, termal turizm, dağcılık, rafting, traking, yamaç paraşütü...

Türkiye'de en fazla yaz (kıyı) turizmi gelişmiştir. Antalya çevresi ve Kıyı Ege, kıyı turizmi gelirlerinin yüksek olduğu yerlerdir. Adana, Mersin ve Marmara kıyılarında da daha az olmak kaydıyla kıyı turizminin geliştiği yöreler vardır. Bu turizm yaz mevsiminin sıcak ve kurak geçtiği yörelerde geliştiği için eşsiz doğal güzellikleri bulunmasına karşın yaz mevsiminin yağışlı geçtiği ve yaz sıcaklığı düşük olan Karadeniz kıyılarında gelişmemiştir.

Yat turizmi deniz turizminin de gelişmesine bağlı olarak Kuşadası, Bodrum, Marmaris, Antalya, Alanya ve Fethiye'de yoğunluk kazanmıştır.

Kapadokya yöresinde Nevşehir'e bağlı Ürgüp ve Göreme civarı buradaki **peribacaları** nedeniyle turist çekmektedir. Son yıllarda buralarda **Uçan Balon** turizmi de gelişmiştir.

Fethiye'deki Babadağ'da **yamaç paraşütü** turizmi gelişmiştir.

Denizli Pamukkale'deki **travertenler** bu yöreye turizm geliri sağlanmaktadır.

Kış (kayak) turizmi de gittikçe gelişmektedir. Bu turizmin gelişebilmesi için kış mevsiminin soğuk geçmesi ve yüzey şekillerinin kayak yapmaya elverişli olması gerekir. **Uludağ** (Bursa), **Kartalkaya** (Bolu), **Palandöken** (Erzurum), **Erciyes** (Kayseri), **Ilgaz** (Kastamonu), **Kartepe** (İzmit) ve **Sarıkamış**'ta (Kars) kayak merkezleri kurulmuştur.

Kaplıca, ılıca gibi sıcak su kaynaklarının yoğun olduğu Güney Marmara Bölümü'nde (Yalova, Bursa) ve Ege Bölgesi'nde (Balıkesir, Kütahya, Bolu, Denizli) **termal turizm** gelişmiştir.

Rafting turizmi Rize'deki ikizdere ve Fırtına Deresi, Çoruh Nehri, Antalya'da Köprülü Kanyon (Köprüçayı) ve Muğla'da Dalaman çayı üzerine yapılmaktadır.

Peribacaları ve Uçan Balonlar

Yamaç Paraşütü

Pamukkale'de Travertenler

Rafting

Yayla Turizmi Doğu Karadeniz'de gelişmiştir.

Birçok uygarlığa ev sahipliği yapan Anadolu'da sayısız **tarihi yapıt** (şehir kalıntıları, tapınaklar, tiyatrolar, camiler, saraylar, kiliseler...) bulunmakta, bunlar da turist çekmektedir.

Başta İstanbul'daki **Ayasofya Müzesi, Sultan Ahmet Camisi, Galata Kulesi** ve onlarca tarihi eser olmak üzere **Edirne'de Selimiye Camisi**, Safranbolu'daki tarihi evler **Amasya'daki Kral Mezarları**, **Adıyaman'da Nemrut Dağı'ndaki Nemrut Heykelleri**, **Trabzon'daki Sümela Manastırı**, **Mersin'deki Kız Kalesi**, **Mardin Evleri**, **Van Gölü'ndeki** bir adada bulunan **Akdamar Kilisesi**, **Diyarbakır Surları** ve daha birçok tarihi eser Türkiye'yi tanıtan mekanlar ve turistik açıdan önemli yerler olarak gösterilebilir.

Önemli antik kentler; Assos (Çanakkale), **Efes, Bergama, Selçuk** (İzmir), **Milet, Didim** (Aydın), **Side, Perge, Aspendos**(Antalya) turistlerin ilgi odağı olmaktadır.

Marmara Bölgesi; İstanbul'a yıl boyunca çeşitli nedenlerle gelen yabancılar sayesinde **turizm geliri en yüksek olan bölgedir**. İstanbul'da tarih turizminin yanı sıra son yıllarda fuar, diplomasi, kongre, sempozyum, kültür turizmi gibi pek çok turizm kolunda önemli gelişmeler olmuştur.

Bir yörede turizmin gelişmesine bağlı olarak ulaşım, iletişim, haberleşme, ticaret, inşaat ve bankacılık sektörleri de gelişir. Bölgenin ekonomik geliri, nitelikli işçi sayısı, istihdam artar. Devletin döviz gelirleri artar bu gelirler de dış ticaret açığını azaltır.

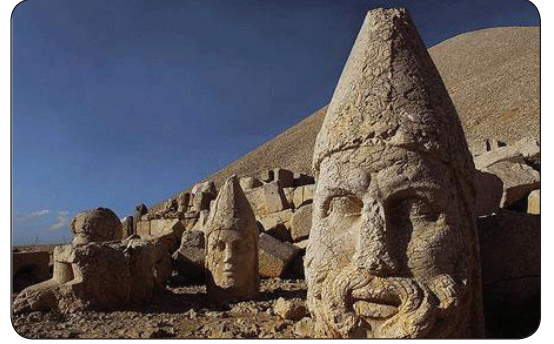
Sanayi kuruluşlarının yoğun olduğu yörelerde kıyı turizmi gelişmez.

Kıyı turizminin geliştiği yörelerin nüfusunda yaz mevsiminde belirgin artışlar oluşur

TÜRKİYE'NİN TURİZM POLİTİKALARI

Türkiye'de turizm 1963 yılından 1980'li yıllara kadar gelişme eğilimi göstermiştir. 1982 yılında " Turizm Kanunu " çıkartılmış, 1985 yılında " Kalkınmada Özel Önem Taşıyan Sektör " kapsamına alınmıştır. Bu yıldan sonra sektör hızla büyümüştür.

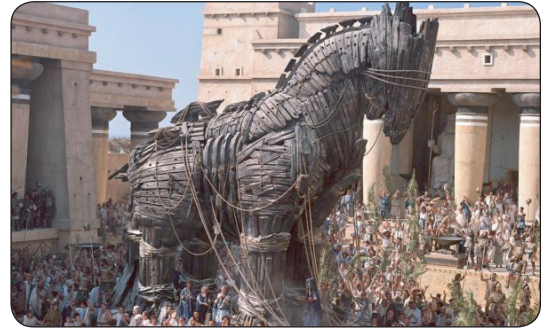
Günümüzde turizm etkinlikleri çeşitlendirilmeye ve tüm yıla yayılmaya çalışılmaktadır.

Nemrut Heykelleri – Adıyaman

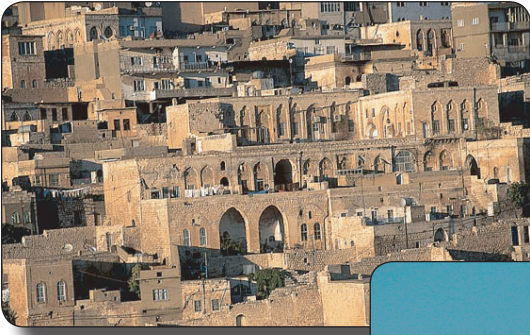
Sümela Manastırı – Trabzon

Truva atı Assos – Çanakkale

Kız Kalesi – Mersin

Mardin Evleri – Mardin

Efes – Selçuk – İzmir

Galata Kulesi – İstanbul

Etkinlik 25

Yukarıdaki haritada gösterilen yerlerde, hangi turizm kolunun geliştiğini karşısına yazınız.

Ayvalık :	.....	Göreme :	.....
Efes :	.....	Kartalkaya :	.....
Afyon :	.....	Nemrut Dağı :	.....
Antalya :	.....	Palandöken :	.....
Trabzon (Maçka) :	.....	Kartepe :	.....

DÜNYA MİRASLARI

Dünya Mirasları, Birleşmiş Milletler Örgütü'nün bir organı olan UNESCO (Eğitim, Bilim ve Kültür Örgütü) tarafından koruma altına alınan kültürel ve doğal varlıklardır. 175'ten fazla ülkeyle anlaşma imzalanarak bine yakın varlık bu örgüt tarafından kontrol altına alınmıştır.

Bir varlığın Dünya Mirasları Listesi'ne girebilmesi için bazı özelliklere sahip olması gerekir.

Bu özelliklerden bir bölümü kültürel, bir bölümü doğal, bir bölümü de hem doğal, hem kültürel özelliktir.

TÜRKİYE'DEN DÜNYA MİRASLARINA ALINAN 11 VARLIK**1. Kapadokya ve Göreme Milli Parkı (1985)/ Nevşehir**

(Hem kültürel hem doğal özellik nedeniyle)

2. Divriği Ulu Camii ve Darüşşifası (1985) / Sivas

(Kültürel)

3. İstanbul'daki Tarihi Yerler (1985)

(Kültürel)

4. Hattuşaş: Hitit Başkenti (1986)/Çorum

(Kültürel)

5. Nemrut Dağı (1987)/Adıyaman

(Kültürel - Nemrut Heykelleri)

6. Pamukkale ve Hierapolis Milli Parkı (1988)

(Hem kültürel hem doğal özellik nedeniyle)

7. Ksantos - Letoon (1988)/Fethiye-Kaş arasında
(Eski Likyalı ve Romalı'lardan kalma kalıntılar - Kültürel)

8. Tarihi Safranbolu Şehri (1994)/Karabük
(Kültürel)

9. Truva (Antik şehir)(1988)/Çanakkale
(Kültürel)

10. Selimiye Camii ve Külliyesi (2011)/Edirne
(Kültürel)

11. Neolitik Dönem Çatalhöyük Kalıntıları (2012) / Konya
(Kültürel)

12. Göbeklitepe (2018) / Gaziantep
(Hem kültürel hem doğal özellik nedeniyle)

Bunlardan başka 20'yi aşkın varlık aday olarak beklemektedir.

TÜRKİYE'DE ŞEHİRLERİ SEMBOLİZE EDEN DEĞERLER

Türkiye'de birçok şehrin sembolü haline gelmiş değerler vardır. Öyle ki o şehrin adı söylendiğinde akla ilk gelen o değer olur.

Bunlardan önemlileri şunlardır :

1. İstanbul : Kız Kulesi

Kız Kulesi

2. Edirne : Selimiye Camii

Edirne Selimiye Camii

3. Trabzon : Sümela Manastırı

Sümela Manastırı

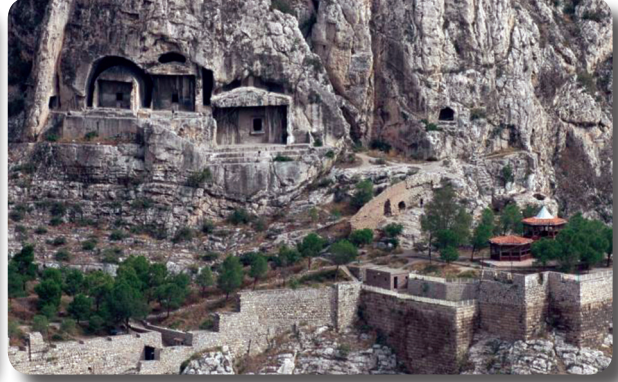
4. Ankara : Anıtkabir

Anıtkabir

5. Denizli : Pamukkale Travertenleri

Pamukkale travertenleri

6. Amasya : Kral Mezarları

Amasya Kral Mezarları

7. Çanakkale : Şehitler Abidesi

Çanakkale Şehitler Abidesi

8. Erzurum : Çifte Minareli Medrese

Erzurum Çifte Minareli Medrese

9. Adıyaman : Nemrut Dağı Heykelleri

Nemrut Dağı Heykelleri

10. Şanlıurfa : Balıklı Göl

Şanlıurfa Balıklı Göl

11. Nevşehir : Peribacaları

Peribacaları

12. Mersin : Kız Kalesi

Mersin Kız Kalesi

13. Van : Akdamar Kilisesi

Van Akdamar Kilisesi

14. Diyarbakır : Diyarbakır Surları

Diyarbakır Surları

Bunlardan başka şehirlerimizi sembolize eden doğal ya da kültürel semboller de vardır.

Etkinlik 26

Aşağıda verilen kentlerde hangi turizm kolunun geliştiğini işaretleyiniz.

(Birden fazla işaretleme yapılabilir.)

	Kent	Deniz Turizmi	Tarih Turizmi	Doğa Turizmi	Kış Turizmi	Termal Turizmi	Yamaç Paraşütü
1.	Denizli - Pamukkale						
2.	Fethiye						
3.	Aspendos						
4.	Side						
5.	İstanbul						
6.	Göreme						
7.	Afyon						
8.	İzmir						
9.	Uludağ						
10.	Muğla						
11.	Rize						
12.	Safranbolu						
13.	Adıyaman						
14.	Kuşadası						

COĞRAFİ İŞARET NEDİR ?

Belirgin bir niteliği, ünü veya diğer özellikleri itibarıyla kökenin bulunduğu bir yöre, alan, bölge veya ülke ile özdeşleşmiş bir ürünü gösteren ad veya işaretlere " coğrafi işaret " denir.

Coğrafi işaretler ayırt edici özelliği ile ön plana çıkan ve bulunduğu bölge ile özdeşleşen doğal ürünler, tarım, maden ve el sanatları ile sanayi ürünlerine verilen işaretlerdir.

Örneğin : **Erzincan Tulum Peyniri, Afyon Kaymağı, Malatya Kayısı, Kayseri Pastırması, Ayvalık Zeytinyağı, Adana Kebabı** .... v.s

Coğrafi İşaretlerin Diğer Sınai Mülkiyet Haklarıyla Farkı Nedir ?

Coğrafi işaretler tek bir üreticiyi değil belirli şartlar altında üretim yapan kişilerin tümünü korur.

Çünkü coğrafi işaret alansal, yöresel, bölgesel, ülkesel genelliğe, bir anlamda anonimliğe sahip olup, sağladığı hak belli bir kişiye veya bazı kişilere bağlanamaz.

Coğrafi İşaret Tescilinin Amacı

1. Coğrafi işarete konu olan ürünün kalitesinin korunması
2. Bilinen özellikte üretiminin sağlanması
3. Coğrafi işarete konu olan yörede veya özellikte üretim yapanların korumadan öncelikli olarak yararlanmalarını sağlanmasıdır.
4. Ülkenin milli ve kültürel değerlerin korunmasıdır.

Adana Kebabı**Afyon Kaymağı****Kayseri Pastırması****Malatya Kayısı****Kastamonu Sarımsağı****Erzincan Tulum Peyniri**

TURİZMİN TÜRKİYE EKONOMİSİNDEKİ YERİ

2016 yılında Türkiye'nin toplam dışsatımı 160 milyar dolardır. Turizm geliri ise 40 milyar dolar civarındadır. Bu sayılar Türkiye ekonomisi için turizmin önemini ortaya koymaktadır.

Dünya ülkeleriyle kıyaslandığında da Türkiye turizm gelirlerinde ilk 10 içerisinde yer almaktadır.

Dünya'da En Fazla Turist Ağırlayan Ülkeler (2016)		
	Ülkeler	Kişi Sayısı (Milyon)
1.	Fransa	83,6
2.	ABD	70
3.	İspanya	60,7
4.	Çin	55,7
5.	İtalya	47,7
6.	Türkiye	37,8
7.	Almanya	31,5
8.	İngiltere	31,1
9.	Rusya Fed	28,4
10.	Meksika	24,2

Dünya'da Turizmden En Fazla Gelir Sağlayan Ülkeler (2016)		
	Ülkeler	Toplam Gelir (Milyar Dolar)
1.	ABD	83,6
2.	İspanya	70
3.	Çin	60,7
4.	Fransa	55,7
5.	Çin (Bölgesel)	47,7
6.	İtalya	37,8
7.	İngiltere	31,5
8.	Almanya	31,1
9.	Tayland	28,4
10.	Türkiye	24,2

TURİZM ve ETKİLERİ

Bacasız sanayi olarak nitelendirilen turizm etkinlikleri, sanayi devriminden sonra yaşam standartının yükselmesiyle oluşmuş, II. Dünya Savaşı'ndan sonra da hızlı artmıştır.

İnsanları turizme yönelten etkenler şunlardır:

1. Dinlenme ve eğlenme isteği
2. Doğal güzellikleri görme arzusu
3. İş ilişkileri
4. Sağlık sorunları
5. Heyecan ve macera arzusu
6. Spor etkinlikleri
7. Eğitim ve öğretim ihtiyacı
8. Kutsal yerleri görme isteği (İnanç turizmi)
9. Tarihi ve kültürel değerleri görme isteği
10. Kongre ve toplantılar

Genel olarak turizmin geliştiği yerlerde gelir ve ticaret artar, inşaat, haberleşme finans, gıda sektörleri ve ulaşım gelişir.

Turizmin etkileri üç başlık altında incelenir.**1. TURİZMİN EKONOMİK ETKİLERİ**

Turizmden elde edilen gelir diğer sektörleri de etkilemekte ve yeni işgücü alanı oluşturmaktadır. Bu etkiler dört başlıkta incelenebilir.

a. Turizm Tesislerinin İşletme ve İnşaat Aşamalarındaki Etkileri:

Turizmle ilgili tesislerin ve yapıların inşa edildiği devre ile bunların ziyaretçiler tarafından kullanılmaya başlandığı işletme devresi arasında ayırım yapmak yararlı olur. İlk aşamada sermayenin büyük kısmı yatırımcıdır.

Bu yatırımlar inşaat vb. sektörlerde canlılığa neden olur.

b. İstihdama (İşgücünü İşe Yerleştirmeye) Etkileri:

Turizm geliştiğinde bu sektörde çalışacak nitelikli ve niteliksiz işgücüne iş olanağı doğacak, bu durum işsizliği azaltacaktır.

c. Bölgesel Kalkınmaya Etkisi:

Turizmin geliştiği yörelerin ekonomik gelirleri artacağı için ekonomisi canlanacak, yukarıda belirtildiği gibi işsizlik azalacaktır.

Ayrıca ulaşım, haberleşme, ticaret, inşaat ve bankacılık sektörü bölgede gelişecek bunlar da bölgenin kalkınmasını sağlayacaktır.

d. Devlet Kazançlarına Etkisi:

Turizm sektörü geliştikçe devletin vergi gelirleri artar. Daha da önemlisi döviz girdileri artar. Elde edilen döviz dış ticaret açığını kapatmada kullanılır. Böylece devletin ekonomik gücü artar. Bu durum ekonomik dengenin oluşmasına, enflasyonun düşmesine katkıda bulunur.

2. TURİZMİN TOPLUMSAL ETKİLERİ

Turizmin geliştiği yerlerde çevreden gelen sürekli veya mevsimlik göçler nedeniyle nüfus artar. Ayrıca çalışma çağındaki insanlar geldiği için de nüfusun yaş ortalaması düşer.

Turizmin gelişmesinin bir diğer toplumsal sonucu da etkinlikte bulunan meslek sayısının artmasıdır.

3. TURİZMİN KÜLTÜREL ETKİLERİ

Günlük tüketim alışkanlıkları gözle görülür biçimde turizmden etkilenmektedir. Turistleri taklit eden yerel halk, yeni giyim tarzı benimsemekte, turistlerin hoşlandığı yerel yiyecek ve içecekleri kullanmaya başlamaktadır. Yabancı dil öğrenmeye ilgi artmaktadır.

Bölgedeki çeşitli mimari yapılar restore edilmekte, turistlerin ziyaretine açılmaktadır.

Yerel kültürel etkinlikler canlandırılıp turistlerin gösterimine sunulmaktadır.

TÜRKİYE'DEKİ DOĞAL ve KÜLTÜREL SEMBOLLERİN MEKANLA İLİŞKİSİ

Bir yörenin sembolü haline gelen bazı doğal şekillerin oluşabilmesi için bazı özelliklerin bulunması gerekir.

Örneğin Kapadokya'daki Peribacalarının oluşabilmesi için mekanda kolay aşınan ana kayalık türünün (tüf) yanı sıra zor aşınan magmatik kayaların da (bazalt) bulunması gerekir.

Pamukkale'deki travertenlerin, Antalya, Burdur ve mersin'deki mağaraların, Silifke'deki Cennet ve Cehennem Obruğu'nun oluşabilmesi için mekanda karstik kayaların bulunması gerekir.

Kültürel sembolle mekan arasında sıkı bir ilişki vardır.

Adıyaman'daki devasa Nemrut heykellerinin yapımında o dönemde yaşayanların dini inancı ve mekanda çok büyük kayaların bulunması etkili olmuştur.

Side'deki kalıntılarda Roma kültürünün ve mermer yataklarının, İstanbul'daki Ayasofya'nın yapımında Hıristiyan kültürünün, Sultan Ahmet Camisi'nin yapımında İslam kültürünün etkisi vardır.

1. Bir şehrin ulaşım yolları üzerinde bulunması, ticaret ve ekonomisinin gelişmesini sağlar.

Buna göre;

- I. Afyon
- II. Eskişehir
- III. Muğla
- IV. Sinop
- V. Ankara

gibi illerden hangileri işlek yollar üzerinde yer almaz?

- A) I ve II   B) I ve III   C) II ve III
D) III ve IV   E) III ve V

2. I. Antalya
II. Mersin
III. Samsun
IV. İzmit
V. Trabzon

Yukarıdaki liman kentlerinden hangilerinin iç kesimlerle demiryolu bağlantısı vardır?

- A) I ve III   B) II ve IV   C) III ve V
D) I, II ve III   E) II, III ve IV

3. Karadeniz ve Akdeniz kıyılarını iç kesimlere bağlayan karayollarının yapım maliyetinin yüksek olmasında aşağıdakilerden hangisinin etkili olduğu söylenebilir?

- A) Yerleşim merkezlerinin çokluğu
- B) Bitki örtüsünün çeşitliliği
- C) Kar yağışlarının çokluğu
- D) Tarım etkinliklerinin fazlalığı
- E) Engebenin fazlalığı

4. Aşağıdakilerden hangisi Türkiye'deki demiryolu ağının özelliklerinden biri değildir?

- A) Engebeli alanlarda akarsu vadilerini izlemesi
- B) Çoğunlukla doğu - batı doğrultusunda uzanması
- C) Bazı liman kentlerini art bölgelerine bağlaması
- D) Bütün il merkezlerine ulaşması
- E) Komşu ülkelerle bağlantı sağlaması

5. Aşağıdakilerden hangisi hinterlandı geniş olan limanların bulunduğu bölgelerin genel özelliklerinden biri değildir?

- A) Nüfusun yoğun olması
- B) Sanayinin gelişmiş olması
- C) İşlek bir boğazın kenarında bulunması
- D) Yük ve yolcu taşımacılığının gelişmesi
- E) Kara ve demiryolları ile iç kısımlara bağlanması

6. Aşağıdaki limanlarından hangisinin iç bölgelerle demiryolu bağlantısı bulunmaz?

- A) İstanbul
- B) İzmir
- C) Samsun
- D) Trabzon
- E) Zonguldak

7. Bir yörede turizmin gelişmesine bağlı olarak;

- I. kişi başına düşen gelir
- II. işsizlik oranı
- III. bölge dışına göç
- IV. inşaat etkinlikleri
- V. haberleşme olanakları

gibi özelliklerden hangilerinde azalma gerçekleşir?

- A) I ve II   B) I ve IV   C) II ve III
D) III ve IV   E) IV ve V

8. I. Besicilik
II. Arıcılık
III. Turizm
IV. Cam sanayi
V. Konserve sanayi

Yukarıda verilen ekonomik etkinliklerden hangileri iklim koşullarından en az etkilenir?

- A) Yalnız III   B) Yalnız IV   C) I ve IV
D) II ve III   E) IV ve V

9. Türkiye'de;

- Sanayi kuruluşlarının bölgeler arasında dengesiz dağılımı
- Bölgelerde yetişen tarım ürünlerinin farklı olması
- Nüfus dağılışının düzensiz olması
- Ulaşım olanaklarının gelişmesi

şağıdakilerden hangisine yol açmıştır?

- A) Nüfusun yaş ortalamasının düşmesine
B) Dış ticaret açığının artmasına
C) Makineli tarımın gelişmesine
D) İç ticaret etkinliklerinin artmasına
E) Ülkeye gelen yabancı turist sayısının artmasına

10. Bir ülkenin,

- Dışsatım gelirleri, dışalım giderlerinden fazladır.
- Hammadde satın alır, işlenmiş madde satar.

Buna göre aşağıdakilerden hangisi bu ülkenin özelliklerinden biri olmaz?

- A) Dış ticaret açığı fazladır.
B) Ortalama insan ömrü uzundur.
C) Nitelikli işçi sayısı fazladır.
D) Kişi başına düşen enerji tüketimi fazladır.
E) Sanayisi gelişmiş bir ülkedir.

11. Aşağıdaki tabloda, Türkiye'nin 1994 - 1998 yılları arasındaki dış ticarete dışsatım ve dışalım payları oransal olarak gösterilmiştir.

Yıllar	Dışsatım (%)	Dışalım(%)
1994	45	55
1995	37,7	62,3
1996	35	65
1997	36,1	63,9
1998	37,9	62,1

Tabloya göre verilen yıllardan hangisinde dışsatımın dışalım karşılama oranı yüksektir?

- A) 1994   B) 1995   C) 1996
D) 1997   E) 1998

12. Aşağıdakilerden hangisi coğrafi işaretli bir ürün değildir?

- A) Kastamonu sarımsağı
B) Gaziantep baklavası
C) Malatya kayısı
D) Konya buğdayı
E) Afyon kaymağı

13. Türkiye'nin dışsatımında aşağıdakilerden hangisi, diğerlerine oranla daha düşük paya sahiptir?

- A) Maden cevheri
- B) Hazır giyim
- C) Orman ürünleri
- D) Beyaz eşya
- E) Otomotiv endüstrisi

14. Türkiye'de yüzey şekillerinin engebelleliği bakımından farklı bölgelerin aşağıdakilerden hangisi bakımından da farklı olduğu söylenemez?

- A) Hidroelektrik potansiyel
- B) Turizm olanaklarının çeşitliliği
- C) Yeni yapılacak karayolunun kilometre maliyeti
- D) Bitki örtüsü çeşitliliği
- E) Doğal göl sayısı

15. I. Organize sanayi bölgelerinin kurulması
II. Tanıtım ve reklam hizmetlerine önem verilmesi
III. Ürün kalitesinin yüksek olması
IV. İç tüketim miktarının az olması

Yukarıda verilenlerden hangileri bir ülkenin ürünlerinin Dünya pazarlarında tutulması ve satılabilmesi için gerekli olan unsurlardır?

- A) Yalnız I
- B) I ve II
- C) I ve IV
- D) II ve III
- E) III ve IV

16. Aşağıdakilerden hangisi, son yıllarda Türkiye'ye gelen yabancı turist sayısının artmasında etkili olmamıştır?

- A) Birinci sınıf turistik tesislerin yaygınlaşması
- B) Metropol kentlerde uluslararası kongre ve fuarların düzenlenmesi
- C) Turistik bölgelerdeki nüfusun iç göçlerle artması
- D) Formula 1 gibi tekrarlanan büyük spor organizasyonlarının yapılması
- E) Yamaç paraşütü, rafting, kano gibi etkinliklerin yaygınlaşması

17. Türkiye'de turizmin gelişmesinde aşağıdakilerden hangisinin etkisi en azdır?

- A) Bazı turistik yörelere havaalanı yapılması
- B) Kıyı yerleşmelerinde modern yat limanlarının yapılması
- C) Konaklama hizmeti veren yerlerin sayı ve niteliklerinin artması
- D) Tarihi ve doğal güzelliklere sahip alanların tanıtmalarının yapılması
- E) Turizm merkezlerinin çevresinde seracılık yapılması

18. Türkiye'de iç turizme katılan kişi sayısı 1950 yılından günümüze yaklaşık 30 kat artmıştır.

Aşağıdakilerden hangisinin bu artış üzerindeki etkisi en azdır?

- A) Ulaşım olanaklarının artması
- B) Turistik değerlerin tanıtımının artması
- C) Eğitim düzeyinin yükselmesi
- D) Kişi başına düşen ulusal gelirin yükselmesi
- E) Sağlık hizmetlerinin gelişmesi

1. Afyon, Eskişehir ve Ankara ili birbirine bağlayan yolların kavşak noktalarında yer alır. Sinop ve Muğla ise işlek yollara sapa kalmıştır.

YANIT D

2. Antalya ve Trabzon'un iç kesimlerle demiryolu bağlantısı yoktur. Mersin, Samsun ve İzmit'in ise vardır.

YANIT E

3. Karadeniz ve Akdeniz kıyılarında dağlar kıyıya paralel uzanır ve engebe fazladır. Bu yüzden kıyı kesimi iç kesime bağlayan yolların yapım maliyeti yüksektir.

YANIT E

4. Bütün il merkezlerine demiryolu ulaşmaz. Yöre olarak da Doğu Karadeniz ve Antalya Yöresi'nin kıyı kesimlerinin iç kesimlerle demiryolu bağlantısı yoktur.

YANIT D

5. Bir limanın gelişmesi, yükleme boşaltma kapasitesinin artması için A, B, D ve E seçeneklerindeki özelliklere sahip olması gerekir. Gelişen limanların tümünün işlek bir boğaza sahip olması mümkün değildir.

YANIT C

1.

6. Seçeneklerde verilen limanlardan iç kesimlerle demiryolu bağlantısı olmayan tek liman Trabzon'dur.

YANIT D

7. Turizmin geliştirdiği bir yörede işsizlik azalır buna bağlı olarak bölge dışına göç de azalır. Diğerleri artar.

YANIT C

8. Besicilik kapalı ahırlarda yapılır bu yüzden iklim koşullarından çok az etkilenir. Camın hammaddesi de özel bir kumdur. Arıcılık, turizm ve konserve sanayi ikliminden etkilenir.

YANIT C

9. Soru kökünde verilen özelliklerin tümü bölgeler arasındaki ticaretin yani iç ticaretin artmasına yol açan etkenlerdir.

YANIT D

10. Soru bölümünde verilen özelliklere, gelişmiş sanayileşmiş ülkeler sahiptir. Böyle bir ülke için A seçeneğindeki yargı söylenemez. Gelişmiş ülkeler B, C, D, ve E seçeneğindeki özelliklere sahiptir.

YANIT A

11. 1994'te toplam ticaretin %55'i dışalım iken %45'ini dışsattım oluşturmaktadır. Arada %10' luk bir fark vardır. Dışsattımın dışalım karşılamaya oranı yüksektir. Diğer yıllarda aralarındaki fark ve dışalım oranı fazladır.

YANIT A

12. Kastamonu, sarımsağı ile, Gaziantep, baklavası ile, Malatya, kayısı ile, Afyon, kaymağı ile ünlüdür. Konya buğdayının sembol olacak bir özelliği yoktur.

YANIT D

13. Türkiye'nin dışsattımında orman ürünlerinin önemli bir payı yoktur.

YANIT C

14. Engebeli bir bölge ile yüzey şekilleri sade bir bölge hidroelektrik potansiyel B, C, ve D' deki özellikler farklıdır ve bunlar engebeli yerlerde fazladır. Doğal göl sayısının hangisinde fazla veya az olduğunu bilemeyiz.

YANIT E

15. Bir ürünün uluslararası piyasada tutunabilmesi için tanıtılması, satılabilmesi için de kalitesinin yüksek olması, yüksek teknolojiyle üretilmesi gerekir.

YANIT C

16. Turistik bölgelerdeki nüfusun iç göçlerle artması bu bölgelerde yapılaşmayı artırır, bu da turizme zarar verir. Diğer seçeneklerdeki gelişmeler turist sayısını artmasına yol açmıştır.

YANIT C

17. A, B, C ve D seçeneğinde verilenler Türkiye'ye dışarıdan gelen turist sayısını artırır. Bir yörede seracılık yapılması tarımsal üretimi artırır. Doğrudan turizmi ve turist sayısını etkilemez.

YANIT E

18. Sağlık hizmetlerinin gelişmesi ekonomik etkinlikleri doğrudan etkileyen bir unsur değildir.

YANIT E

1. Dağların kıyıya paralel uzanması iç kesimlerle ulaşımı zorlaştırır. Bu durum limanların hinterlandını daraltır.

Aşağıdaki limanlardan hangisinin hinterlandı diğerlerinden daha dardır?

- A) İzmir B) İzmit C) Samsun
D) Mersin E) Sinop

2. Aşağıdaki illerden hangisinde il sınırları içinde yapılacak aynı standarttaki yeni demiryolu kilometre maliyetinin en az olması beklenir?

- A) Kastamonu B) Muğla C) Bursa
D) Sivas E) Artvin

3. Yakın çevresiyle ulaşım bağlantısı iyi olan limanların hinterlandları geniştir.

Buna göre, aşağıdaki limanlardan hangisinin hinterlandı diğerlerinden daha geniştir?

- A) Sinop B) Zonguldak C) İzmir
D) Giresun E) Rize

4. Aşağıdaki illerden hangisinin kıyı ile demiryolu bağlantısı yoktur?

- A) Ordu
B) Samsun
C) İzmit
D) İzmir
E) Adana

5. Aşağıdakilerden hangisi hinterlandı (ard bölgesi) dar olduğundan fazla gelişemeyen limanlara örnektir?

- A) Mersin B) Antalya C) Samsun
D) İzmir E) İskenderun

6. Aşağıdaki hava limanlarından hangisinin yolcu ve yük taşıma kapasitesi diğerlerinden azdır?

- A) Antalya B) Esenboğa C) Trabzon
D) Adana E) Adnan Menderes

7. Türkiye'nin kuzey ve güney bölgelerinde sıradağların kıyıya paralel uzanmaları nedeniyle, kıyı ile iç kesimler arasındaki ulaşım güçlükle sağlanır.

Buna göre, aşağıdaki illerden hangi ikisi arasındaki ulaşım daha kolay sağlanır?

- A) Trabzon - Gümüşhane
B) Rize - Erzurum
C) Antalya - Burdur
D) Mersin - Konya
E) Aydın - Afyon

8. Trabzon'un bir liman kenti olarak Giresun ve Rize'ye oranla daha çok gelişmiş olması iç bölgelerle ulaşımının kolay olmasına bağlanabilir.

Bu durum aşağıdakilerden hangisi ile ulaşım arasındaki ilişkiye bir örnektir?

- A) İklim
B) Bitki örtüsü
C) Yüzey şekilleri
D) Ticaret merkezlerine yakınlık
E) Hammadde kaynaklarına yakınlık

9. Türkiye’de karayolu ulaşım ağının seyrek; yolların virajlı olduğu ve yol yapım maliyetinin yüksek olduğu bir bölge için aşağıdakilerden hangisi **kesinlikle** doğrudur?

- A) Yüzey şekilleri engebeldir.
- B) Sanayisi gelişmiştir.
- C) Tarım alanları geniştir.
- D) Nüfus yoğunluğu fazladır.
- E) Ticaret gelişmiştir

10. Ulaşım kolaylığı, hammaddenin fabrikaya veya pazar yerine taşınması açısından büyük önem taşır.

Buna göre, aşağıdakilerden hangisi ulaşımın ve buna bağlı olarak sanayinin en az geliştiği kentlerden biridir?

- A) Adana
- B) Trabzon
- C) Denizli
- D) Gaziantep
- E) İskenderun

11. Yükleme boşaltma kapasitesi bakımından en önemli limanlarımız aşağıdakilerin hangisinde bir arada verilmiştir?

- A) Bandırma, Samsun, Antalya
- B) İstanbul, İzmir, Mersin
- C) İskenderun, İzmit, Trabzon
- D) Gemlik, Kuşadası, Mersin
- E) Erdek, İstanbul, Ereğli

12. Türkiye’de demiryolu hatlarının daha çok batı-doğu yönlü olmasının temel nedeni aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Dağların uzanış doğrultusu
- B) Karasal iklimin etkili olması
- C) Kıyıların girintili-çukuntulu olması
- D) Nüfusun düzensiz dağılması
- E) Sanayi tesislerinin konumları

13. Aşağıdaki illerin hangisinde karayolu ulaşım ağı diğerlerinden daha sıktır?

- A) Zonguldak
- B) Sinop
- C) Ankara
- D) Artvin
- E) Hakkari

14. Aşağıdakilerden hangisi, Türkiye’de karayolu ulaşımını olumsuz yönde etkileyen faktörlerden biri **değildir**?

- A) Yüzey şekillerinin engebeli olması
- B) Kış mevsiminin kar yağışlı geçmesi
- C) Yarımada özelliği taşıması
- D) Yükseltinin fazla olması
- E) Dağların kıyıya paralel uzanması

15. Aşağıdaki limanlardan hangisinin demiryolu bağlantısı **yoktur**?

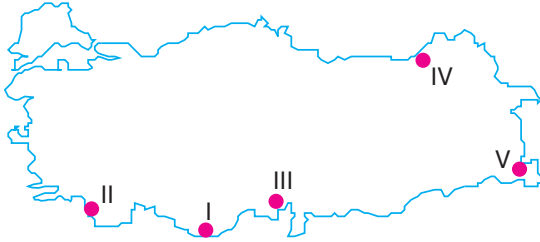
- A) Zonguldak
- B) İzmir
- C) Mersin
- D) Antalya
- E) Samsun

1. Avrupa'nın aksine Türkiye akarsuları genellikle ulaşım ve taşımacılığa elverişli değildir.

Aşağıdakilerden hangisi bu durumun nedenleri arasında **gösterilemez**?

- A) Yağış rejiminin düzensiz olması
B) Türkiye'nin engebeli bir ülke olması
C) Akarsuların debilerinin az olması
D) Akarsuların yatak eğiminin fazla olması
E) Akarsuların boylarının kısa olması

2.

Türkiye'de dağların uzanışı ve engebeli oluşu demiryolu ulaşımını olumsuz yönde etkilemiştir.

Haritada numaralanmış merkezlerden hangisinin iç bölgelerle demiryolu ulaşımı vardır?

- A) I   B) II   C) III   D) IV   E) V

3. Yüzey şekillerinin engebeli olması ulaşım ağını seyrekleştirir, karayollarında trafik yoğunluğunu azaltır.

Buna göre, aşağıdaki hangi iki il arasındaki karayolunda trafik yoğunluğu **daha azdır**?

- A) Edirne - İstanbul
B) Ankara - Adana
C) İstanbul - Ankara
D) Adana - Hatay
E) Adana - Antalya

4. Türkiye'de karayoluyla yapılan taşımacılığın diğer ulaşım biçimlerinden daha fazla olmasında **en önemli** etken aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Taşıtların bir kısmının Türkiye'de üretilmesi
B) Karayolu taşımacılığının ucuz olması
C) Yol boyunca konaklama tesislerinin bulunması
D) Taşıtların taşıma kapasitelerinin artması
E) Karayoluyla Türkiye'nin her yerine ulaşılabilmesi

5. Samsun'un Trabzon ve Zonguldak'a göre daha gelişmiş bir liman kenti olmasında aşağıdakilerden hangisinin etkisi **yoktur**?

- A) Yağış rejiminin düzenli olmasının
B) Ard bölgesinin geniş olmasının
C) Modern liman tesislerinin kurulmasının
D) Ulaşım ağının gelişmiş olmasının
E) İç kesimlerle demiryolu bağlantısının bulunması

6. Bir ülkede ulaşımının gelişmesinin, söz konusu ülkede aşağıdakilerden hangisinin gelişimi üzerinde doğrudan etkili olacağı **savunulamaz**?

- A) İç ve dış ticaret hacminin
B) Yatırım yapılan alanların dağılışının
C) Ekili - dikili alanların oranının
D) Sanayi ürünleri üretiminin
E) Turizm etkinliklerinin

7. Türkiye'de yolcu taşımacılığında yararlanılan;

I. demiryolu
II. denizyolu
III. karayolu

taşımacılıkları, aşağıdakilerin hangisinde taşınan yolcu sayısı bakımından **en fazla** olandan **en az** olana doğru sıralanmıştır?

- A) III - II - I   B) I - III - II   C) III - I - II
D) II - I - III   E) II - III - I

8. I. Jeotermal enerji üretimi
II. Tatlı su balıkçılığı
III. Ulaşım

Türkiye'de, yukarıdaki etkinliklerde **en çok** kullanılan su kaynakları aşağıdakilerden hangisinde doğru sıralanmıştır?

I	II	III
A) Deniz	Göl	Yeraltı suyu
B) Göl	Deniz	Yeraltı suyu
C) Yeraltı suyu	Deniz	Göl
D) Yeraltı suyu	Göl	Deniz
E) Deniz	Yeraltı suyu	Göl

9. Trabzon limanının Giresun limanına oranla gelişmiş olmasında aşağıdakilerden hangisi etkili olmuştur?

- A) Nüfus yoğunluğunun fazla olması
B) İç bölgelerle ulaşımın daha kolay olması
C) Doğal bir liman olması
D) Balıkçılığın gelişmiş olması
E) Turizmin gelişmiş olması

10. Aşağıdaki illerin hangisinde ulaşımın fazla **gelişmemesinde** yüzey şekilleri ve iklim özellikleri birlikte etkili olmuştur?

- A) Antalya   B) Muğla   C) Adana
D) Ardahan   E) Rize

11. Bir ülkede denizyolu taşımacılığının gelişmesi aşağıdakilerden hangisine **daha az** katkı sağlar?

- A) İç ticaretin artmasına
B) Transit taşımacılığın gelişmesine
C) Yük naklinin daha ucuz yapılmasına
D) Ulaşım maliyetlerinin düşmesine
E) Karayolunda seyreden araç sayısının artmasına

12. Aşağıdaki limanlardan hangisinin gelişmesinde sanayi kuruluşlarının payı **en azdır**?

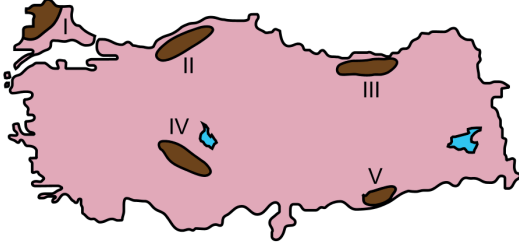
- A) Mersin   B) Trabzon   C) İzmit
D) İskenderun   E) İzmir

13. Aşağıdakilerden hangisi Türkiye'de ulaşımı doğrudan etkileyen faktörlerden biri **değildir**?

- A) Yer şekilleri
B) İklim şartları
C) Turizm
D) Sanayi
E) Matematik konum

KONU TESTİ - 30 (ÇIKMIŞ SORULAR)

1. Aşağıdaki Türkiye haritasında, bazı alanlar numaralandırılarak gösterilmiştir.

Bu alanların hangilerinde yer şekillerine bağlı kara yolu yapım maliyetlerinin **daha fazla** olması beklenir?

(2017 - LYS 3)

- A) I ve II   B) I ve IV   C) II ve III
D) III ve IV   E) IV ve V

2. Türkiye’de demir yollarının önemli bir kısmı, liman şehirleri ile iç kesimler arasındaki bağlantıyı sağlamak için yapılmıştır. Üretilen ürünlerin limanlarla iç ve dış pazarlara daha kolay taşınması amacıyla yapılan demir yolları, özellikle Cumhuriyet Dönemi’nde ülke ekonomisine ve bu şehirlerin kalkınmasına büyük katkı sağlamıştır.

Bu özellikteki şehirlere aşağıdakilerden hangisi örnek **gösterilemez**?

(2016 - LYS 3)

- A) İzmir   B) Mersin   C) Trabzon
D) Samsun   E) İskenderun

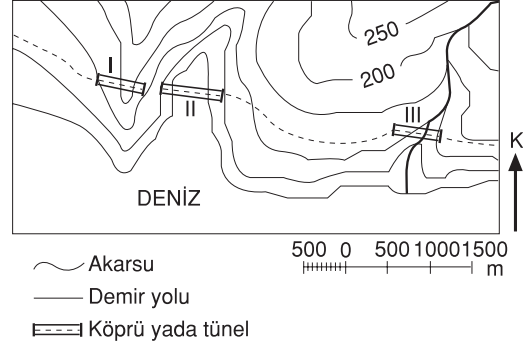
3. Türkiye’deki birçok kıyı şehrinin gelişiminde şehrin hinterlandının önemli bir etkisi olmuştur. Ekonomik olarak limanı besleyen ve limanla etkileşen alan olarak bilinen hinterland; kapsamı içerisindeki sanayi, ticaret, tarım alanları ve enerji kaynaklarının yayıldığı alanın genişliği oranında şehrin gelişimine katkı sağlar.

Bu durumun, karadeniz kıyı kuşağında en fazla etkilediği yerleşim birimi aşağıdakilerden hangisidir?

(2015 - LYS 4)

- A) Sinop   B) Ereğli   C) İnebolu
D) Trabzon   E) Zonguldak

4. Aşağıdaki topoğrafya haritasında, bir yörede yapılmı planlanan demir yolunun güzergâhıyla bu güzergâhta yapılacak köprüler ve tüneller gösterilmiştir.

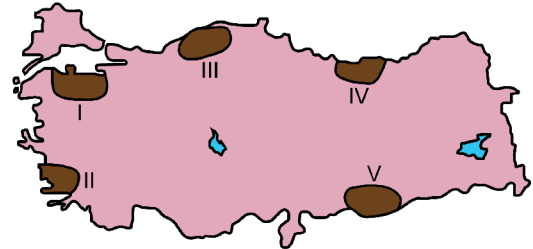

Bu güzergâhtaki yer şekillerinden kaynaklanan engelleri aşmak için I, II ve III numaralı yerlerden hangilerine köprü, hangilerine tünel yapılmalıdır?

(2010 - LYS 4)

	I	II	III
A) Köprü	Tünel	Köprü	
B) Köprü	Tünel	Tünel	
C) Tünel	Köprü	Köprü	
D) Tünel	Köprü	Tünel	
E) Köprü	Köprü	Tünel	

5. Aşağıdaki haritada, farklı yer şekli özelliklerine sahip beş alan numaralandırılarak koyu renkle gösterilmiştir.

Kara yolu ulaşımı sırasında köprü, tünel ve viyadük gibi yapım maliyetini artıran çalışmaların, bu alanların hangilerinde **daha fazla** olması beklenir?

(2014 - LYS 3)

- A) I ve II   B) I ve V   C) II ve III
D) III ve IV   E) IV ve V